

MÜLTECİ HAKLARI KOORDİNASYONU

- Helsinki Yurttaşlar Derneği (hYd)
- İnsan Hakları Derneği (İHD)
- İnsan Hakları Gündemi Derneği (İHGD)
- Mültecilerle Dayanışma Derneği (Mülteci-Der)
- Uluslararası Af Örgütü Türkiye Şubesi (UAÖ)

19 Haziran 2012

20 HAZİRAN DÜNYA MÜLTECİLER GÜNÜ BASIN AÇIKLAMASI

2011: DÜNYADA MÜLTECİLER

Mültecilerin Statüsüne İlişkin 1951 Cenevre Sözleşme'sinin 60. yılının kutlandığı 2011 yılında, pek çok ülkede çatışma ve zulüm olaylarının tırmanması sonucu dünya genelinde mülteci sayısında son 10 yılın en hızlı artışı yaşandı. Sadece Fildişi Sahilleri, Libya, Sudan, Somali'den kaçan 876.100 kişi devletlere veya BMMYK'ya sığınma başvurusunda bulundu. Kendi ülkeleri içinde zorla yerinden edilen 3.5 milyon insanla birlikte toplam 4.3 milyon insan 2011 yılı boyunca zorla yerinden edildi. Böylece, zulüm ve çatışmalar nedeniyle evlerini, yurtları terk etmek zorunda kalan mültecilerin (15.2 milyon), sığınmacıların (895.000) ve ülke içinde yerlerinden edilmiş kişilerin (IDP 26.4 milyon) sayısı toplam 42.5¹ milyon oldu.² Bunun yanı sıra dünyada resmi kayıtlara göre 3.5 milyon, BMMYK tahminlerine göre 12 milyon vatansız kişi bulunuyor.³

2011 Yılında da mülteci üreten ülkelerin başında 2.7 milyon ile Afganistan geldi. Afganistan'ı; Irak (1.4 milyon), Somali (1.1 milyon), Sudan (500.000) ve Demokratik Kongo Cumhuriyeti (491.000) izledi.⁴

Ülkelerini terk eden mülteci ve sığınmacıların 4/5'i, gelişmekte olan komşu ülkelere sığındı. 2011 yılında mülteci ve sığınmacılara koruma sağlayan ülkelerin başında 1.7 milyon ile Pakistan geldi. İran 886.500 mülteciye koruma sunarken bunları Kenya (566.500) ve Çad (366.500) izledi. Dünyada en fazla mültecinin sığındığı ilk beş ülke arasına sadece bir sanayileşmiş ülke yer alıyor (Almanya, 571.000 mülteci).⁵

SURİYE'DEN VE DİĞER ÜLKELERDEN TÜRKİYE'YE SİĞINANLAR

Türkiye'ye sığınanların sayısında 2011 yılında 2010 yılına göre %74⁶; 2012'in ilk çeyreğinde ise bir önceki yılın aynı dönemine göre %12 oranında bir artış yaşandı. Böylece 30 Nisan 2012

1 Yaklaşık 4.8 Filistinli mülteci bu sayının dışındadır. BMMYK Küresel Eğilimler Raporu 2011 (UNHCR Global Trends Report 2011) <http://www.unhcr.org/4fd9e6266.html>, 18 Haziran 2012

2 2010 yılında bu sayı toplam 43.7 milyon kişiydi. Mültecilerin sayısındaki artışa rağmen toplam sayıdaki bu düşüş evlerine dönen yaklaşık 3.2 milyon IDP'den (ülke içinde zorla yerinden edilmişler) kaynaklanmaktadır. UNHCR Global Trends 2011: A Year of Crises (BMMYK Küresel Eğilimler 2011: Krizler Yılı), <http://www.unhcr.org/4fd6f87f9.html>, 18 Haziran 2012

3 UNHCR Global Report Addressing Stateless (BMMYK Küresel Raporu: Vatansızlar) <http://www.unhcr.org/4fc8808b0.html>,

4 UNHCR Global Trends 2011: A Year of Crises (BMMYK Küresel Eğilimler 2011: Krizler Yılı), <http://www.unhcr.org/4fd6f87f9.html>, 18 Haziran 2012

5. UNHCR Global Trends 2011: A Year of Crises (BMMYK Küresel Eğilimler 2011: Krizler Yılı), <http://www.unhcr.org/4fd6f87f9.html>, 18 Haziran 2012

6 UNHCR Asylum Levels and Trends in Industrialised Countries 2011 (BMMYK Sanayileşmiş Ülkelerde Sığınma

itibariyle, Türkiye'ye sığınanların sayısı 26.000'i geçti.⁷ Türkiye'ye sığınanların büyük çoğunluğunu yine Irak, İran, Afganistan ve Somali'den kaçan mülteciler oluşturuyor.

Türkiye'ye sığınan ve BMMYK ofisine kayıt yaptırabilen insanların sayısındaki artış dışında, komşu ülke Suriye'de 2011 Mart ayında başlayan ve hala devam eden şiddet olaylarından kaçıp Türkiye'ye sığınan Suriyeli mültecilerin sayısı da 14 Haziran 2012 itibariyle 29.411 olmuştur.⁸ Türkiye Hükümeti, ülkeye sığınan ve şu anda Hatay, Kilis, Şanlıurfa ve Gaziantep'teki 9 çadırkent ve 1 konteynırkentte barındırılan Suriyeli mülteciler için sınırların açık tutulması, zorla geri göndermeme ve temel ihtiyaçların karşılanmasını içeren bir "Geçici Koruma Rejimi" uygulamaktadır. Resmi kaynaklarda verilen bilgilere göre sözü edilen konteynırkent ve çadırkentlerde barınma, yiyecek, sağlık, eğitim, ibadet, haberleşme gibi temel hizmetlere erişim mevcuttur.⁹

Bu uygulamalar tarafımızdan da memnuniyetle karşılanmakla birlikte, kampların sınıra yakınlığı dolayısıyla yaşanan güvenlik sorunu, kampların silahlı unsurlardan temizlenerek sivil ve insani karakterlerinin korunması ve bağımsız ve tarafsız STK ve gözlemcilerin bu kamplara erişimlerine izin verilmemesi gibi hususlar kaygı vericidir. BMMYK Şubat 2012'den beri kampların olduğu illerde devlet makamlarına teknik destek ve danışmanlık sağlamaya yönelik çalışmalar yürütmektedir. Devlet makamlarının BMMYK'nın uzmanlığından yararlanmasını olumlu bulmakta ve bu işbirliğinin artarak devam etmesinde büyük fayda görmekteyiz.

Türkiye Suriye'den gelen mültecileri "geçici koruma" tabir edilen bir politika çerçevesinde ülkeye kabul etmekte ve temel ihtiyaçlarını karşılamaktadır. Bu bağlamda Suriyeliler Türkiye'de sığınma arayan diğer uyrukların tabi olduğu bireysel başvuru prosedürüne tabi tutulmamakta; buna karşılık BMMYK aracılığıyla üçüncü ülkeye yerleştirilme seçeneğinden de yararlanamamaktadırlar. Bu politika Suriyeli mültecilerin ülkedeki güvenlik durumu düzeldiği vakit ülkelerine dönebilecekleri kabulüdür. Ancak halihazırda Suriye'deki çatışma ve şiddet olaylarının ne zaman ve nasıl sonlanabileceğine dair bir perspektif bulunmamaktadır. Bu sebeple, ülkemize sığınan Suriyeli mültecilere uygulanan "geçici koruma" politikasının bu kişilerin uluslararası koruma ihtiyaçlarını karşılamak noktasında yeterli olup olmayacağı düzenli olarak gözden geçirilmelidir. Bu kişilerin uzun vadeli olarak kamplarda hayatlarına devam etmeleri son derece zordur ve beraberinde başka sorunları getirecektir. Bu sebepten ötürü, Suriye'deki durumun iyileşmemesi durumunda Suriyeli mültecilere uzun vadeli çözüm sunabilecek "BMMYK aracılığıyla üçüncü ülkeye yerleştirme" seçeneğinin de göz önünde bulundurulması gerekmektedir.

Bizler, Türkiye'yi, bu kamplarda yaşayanların güvenlikleri kampların sivil ve insani karakterini sağlamak konusunda gerekli önlemleri almaya devam etmeye ve bağımsız ve tarafsız STK, gözlemci ve araştırmacıların kamplara ve kamp sakinlerine erişimleri önündeki engelleri kaldırmaya davet **etmekteyiz**.

YENİ YABANCILAR VE ULUSLARARASI KORUMA YASASI

Türkiye'de iltica alanında kaydedilen diğer çok önemli bir gelişme ise, 20 Haziran Dünya Mülteciler Gününde TBMM İçişleri Komisyonu'nda görüşülecek olan "Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanun Tasarısı"dır (YUKK). Bu tasarı kanunlaştığı takdirde Türkiye

Sayıları ve Eğilimleri 2011) <http://www.unhcr.org/4e9beaa19.html>

⁷ BMMYK Türkiye Temsilciliği'nden temin edilen bilgilere göre.

⁸ AFAD açıklamalarına göre, 14.06.2012'ye kadar Türkiye'ye gelen toplam 51.216 Suriyeli giriş yapmış, 21,755 Suriyeli ise ülkelerine geri dönmüştür. Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetim Başkanlığı Basın Açıklaması, 14 Haziran 2012. <http://www.afetacil.gov.tr/>

⁹ Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetim Başkanlığı Basın Açıklaması, 14 Haziran 2012. <http://www.afetacil.gov.tr/>

tarihinde ilk kez iltica alanında bir yasaya sahip olacak; yabancılar hakkında dağınık ve günün ihtiyaçlarını karşılayamayan mevzuat güncellenmiş olacak ve şimdiye kadar güvenlik güçleri tarafından idare edilen iltica ve göç alanı sivil bir yapının yönetimi altına girecektir

Türkiye'nin mevcut uygulamasında sorunlar yaratan dar "güvenlik" ekseninden, hukuk devleti ve insan hakları standartlarına dayalı bir "göç ve iltica yönetimi" eksenine geçmesi için tarihi bir fırsat olarak gördüğümüz YUKK ile uluslararası koruma alanında çok önemli ve olumlu bir ilerleme kaydedilecektir. Bununla beraber, özellikle Avrupa dışı ülkelerden kaçıp Türkiye'ye sığınanları Türkiye'de kalıcı bir çözüm mekanizmasının dışında bırakan "coğrafi sınırlama" uygulamasının devam etmesi bir eksikliktir. Türkiye'nin yakın gelecekte bu önemli adımı da atarak dört başı mağrur bir sığınma ülkesi haline geleceği beklentisini taşımaktayız.

TBMM'de görüşmeleri devam eden ve yakın bir zamanda onaylanması beklenen YUKK ile Türkiye'nin ilticayı temel bir insan hakkı olarak tanıdığını, mülteci ve sığınmacıları bir "kulfet" olarak görmediğini; düzensiz göç ve uluslararası koruma konusunda getirilen usul güvencelerini ve itiraz yollarını kişiler tarafından gerçekten erişilebilir ve etkili bir çare olarak sunduğunu göstermesi için önümüzde tarihi bir fırsat vardır. Bu yasayla ortaya konacak olan yeni vizyon ile ülkemizin göç ve iltica alanını dar bir "güvenlik" perspektifinin ötesine geçen ve uluslararası insan hakları standartlarını da içeren bir "göç yönetimi" perspektifiyle ele alma yolunda çok önemli bir ilk adım atmış olacağını değerlendirmekteyiz.

Bu tarihi süreçte MHK bileşeni örgütler yasa tasarısıyla ilgili Meclis'te devam eden tartışma süreçlerine bugüne kadar olduğu gibi katkı yapmaya devam edecektir. Bu çok önemli tasarının yasalaşmasından sonra da gerek ikincil mevzuatların yapılması süreçlerinde gerekse yasaya göre yeni tesis edilecek kurumlar ve prosedürlerin en yüksek uluslararası insan hakları hukuku standartları ve mültecilerin korunması gerekleri ışığında tezahür etmesi amacına yönelik yapıcı eleştiriler ve önerilerde bulunmayı sürdürecektir.

İrtibat için

Mülteci-Der (Pırıl Erçoban) 0549 483 54 22

MÜLTECİ HAKLARI KOORDİNASYONU:

Helsinki Yurttaşlar Derneği (HYD)
İnsan Hakları Derneği (İHD)
İnsan Hakları Gündemi Derneği (İHGD)
Mültecilerle Dayanışma Derneği (Mülteci-Der)
Uluslararası Af Örgütü Türkiye Şubesi (UAÖ)

Mülteci Hakları Koordinasyonu; 5 insan hakları örgütünün mültecilerin haklarının korunması amacıyla bir araya gelmesinden oluşmuştur. Mülteci Hakları Koordinasyonununun Sekretaryası İnsan Hakları Ortak Platformu (İHOP) tarafından yürütülmektedir.

E-mail: info@multecihaklari.org